

Cerkljanski laufarji © Tine Venko

CERKLJANSKA LAUFARIJA

Srce Cerkljanskega ujeto v objektivu

Ob 70-letnici obnovitve cerkljanske laufarije, ene najstarejših pustnih šeg v Sloveniji, predstavlja razstava Larfe v Cerknem 32 fotografij domačina Tineta Venka, ki je z intimnim vpogledom dokumentiral živost obreda in vseh 25 likov. Laufarija, razglašena za nesnovno kulturno dediščino državnega pomena, ostaja živa zaradi močne vloge društva Laufarija Cerkno ter aktivnega vključevanja mladih generacij. Venko kot fotograf in laufar združuje osebno izkušnjo in umetniški izraz ter s svojim delom povezuje preteklost, sedanjost in prihodnost običaja.

Vesna Levičnik

Letos zaznamujemo 70-letnico obnovitve cerkljanske laufarije, enega najstarejših in najbolj samosvojih pustnih obredov v Sloveniji. Na pobudo Petra Breliha in v sodelovanju z dr. Nikom Kuretom je bil leta 1956 v Cerknem ustanovljen laufarski odbor, ki je obudil skoraj pozabljeno pustno šego. Danes laufarija velja za srce Cerkljanskega in je eden najprepoznavnejših izrazov lokalne identitete. Naj omenimo še, da je bila leta 2014 laufarija razglašena za nesnovno kulturno dediščino državne-

ga pomena, kar poudarja ne samo njen pomen kot običaj, ampak tudi kot živo znanje, spomin in skupna dejanja, ki se prenašajo iz roda v rod ter utrjujejo občutek pripadnosti in kontinuitete.

Ključno vlogo pri ohranjanju obreda ima društvo Laufarija Cerkno, ki v sodelovanju z lokalno skupnostjo in muzeji skrbi za prenos znanja in kontinuirano izvedbo običaja. Skozi vsakoletne pustne obsodbe, sprevede, koledovanja, pripravo obtožnice in usmrtilcev pusta laufarija ostaja živ, prepoznaven in pomenljiv izraz skupnosti, ki povezuje preteklost s sedanjostjo ter mladim omogoča aktivno sodelovanje in identifikacijo z bogato

kulturno dediščino Cerkljanskega. In prav to je v svoj objektiv ujel domačin Tine Venko, ki izbor 32 fotografij te dni razstavlja v cerkljanskem muzeju.

Med pogovorom z avtorjem izvem, da je bil radoveden že kot učenec v osnovni šoli, ko je svoje številne interese nadgrajeval z izjemno vnemo in ustvarjalnostjo. Pod Brelihovim mentorstvom se je dolga leta usposabljal za medijskega strokovnjaka, njegova radovednost in umetniški čut sta se nadaljevala v fotografiranju, pri katerem je z objektivom ujel živahnost vseh petindvajsetih laufarskih likov, ujetih v značilnih tradicionalnih položajih, ki ohranjajo starodavni spomin na praznično pozdravljanje pomladi na Cerkljanskem.

Po redno zaključeni tehniški gimnaziji na Vegovi se je Venko odločil za karierno pot v digitalni ustvarjalnosti, predvsem z domiselnimi videoposnetki aktualne

Tine Venko, avtor razstave

zabavne glasbe. Po gimnaziji je nadaljeval študij na Inštitutu in akademiji za multimedije, smer multimedijška produkcija, iz katere je pred dvema letoma

tudi diplomiral z dokumentarnim delom Laufarija, srce Cerkljanske. Po diplomi je nadaljeval magistrski študij na fakulteti za uporabne družbene študije, program mediji in novinarstvo. Že več kot desetletje je aktiven član društva Laufarija Cerkno, zadnja tri leta pa vsako nedeljo intenzivno fotografira vsa laufarska obredja – od priprav in koledovanja, množično obiskane pustne obsodbe do obrednega odkopa »bota« in tragikomične eksekucije pusta.

Razstava Larfe je tako dragocen prispevek k 70. rojstnemu dnevu prenovljene cerkljanske laufarije. »Najdragocenejša pridobitev laufarije sta zanos in naklonjenost mladih generacij ob njenem ohranjanju in posodabljanju njene promocije,« poudarja Tine Venko, ki se rad spominja tudi svojih prvih stikov z obredjem. »Kot domačin, Cerkljan, sem se z laufarijo srečal že kot otrok. Skupaj z brati, bratranci in sovrstniki smo imeli že malo laufarijo. Če smo bili na začetku trije, štirje, smo v devetem razredu predstavljali že deset likov. Bratranec je delal maske iz kartona in mavca, mi pa smo s pomočjo mam, tet in stricov šivali obleke in zbirali kostume,« pove.

Med pogovorom razloži, da se laufarija začne že takoj po novem letu, kar jo loči od drugih pustnih tradicij po Sloveniji. »Prvo nedeljo po novem letu pridejo na ulice prvi laufarji. Dogodek odprejo ta terjasti, ki tečejo okoli in strašijo otroke. Po njih je tradicija tudi dobila ime,« pove in razloži tudi, da ima vsak lik svoj pomen in svoj značaj. »Ta pijana se morata vesti, kot da sta pijana, ta star je glava družine in mora biti šef, ta žakelj pa predstavlja kmeta z dobrodušnim obrazom. Ko se oblečeš v lik, se vanj povsem vživiš. Vsaka maska zahteva nekaj posebnega od tebe.« Tine ne pozabi omeniti, da je bil udeleženec laufarije tudi že njegov star oče. »Del zgodbe je bil od leta 1956 do 1961, ko se je poročil. Poročenim moškim →

Film Laufarija, srce Cerkljanske

Tine Venko je lani posnel tudi dokumentarni film Laufarija, srce Cerkljanske. »Film prikazuje vse, kar je treba narediti, da se običaj ohranja iz leta v leto. Povod za dokumentarec je bil tudi čas korone, saj med pandemijo množično praznovanje pusta ni bilo dovoljeno. Da smo ohranili zgodbo in evforijo laufarije, sem prek spletnih objav na youtube in facebooku vsako nedeljo delil posnetke.« Premierno

predvajanje dokumentarnega filma bo na osnovni šoli 6. februarja. Priporočamo pa tudi obisk vrhunca laufarije, ki je vsako leto 15. februarja. Začne se ob 11. uri, potem ob 14. uri sledi pustna parada, ob 15. uri pa branje obtožnice, ki je napisano v cerkljanskem narečju. »Za nas Cerkljane je vse jasno, za obiskovalce iz drugih regij pa je to doživetje in spoznavanje edinstvene tradicije,« povabi Venko.

Ogled razstave naj bo tudi povabilo k ogledu stalne razstave Pust je kriv! – Pripoved o cerkljanskih laufarjih.

Cerkljanski laufarji ☛ Tine Venko

→ namreč ni dovoljeno nositi mask,« pove, hkrati pa doda, da morajo biti za določene like fantje tudi zelo močni. »Obleka pusta, ki jo vsako leto na novo izdelamo iz posušenega maha, je težka od 60 do 100 kilogramov, odvisno od tega, ali

nam uspe mah dovolj zgodaj nabrati in dodobra posušiti,« pove in doda, da nista nič kaj lažji obleki ta smrekovega in ta bršljanovega.

Med ogledom njegovih razstavljenih fotografij gledalec začuti avtorjev inti-

mni vpogled v samo dogajanje. »Imel sem srečo, da sem bil na obeh straneh – kot fotograf in kot laufar. Včasih sem sam nosil masko, zdaj fotografiram, ampak še vedno ostajam del zgodbe.« In kako ne, saj je povezanost z lokalno skupnostjo na Cerkljanskem močno. »V društvu je 110 članov, več kot 60 jih je aktivnih. Sicer pa samo dogajanje traja od novega leta pa do pustnega torka. Otroci komaj čakajo, da lahko pridejo v društvo Laufarija.«

Fotografiranje je za Venka izjemno osebno doživetje. »Prvi stik s fotoaparatom sem imel, ko mi je oče prinesel fotoaparat nikon iz Amerike. Veliko smo potovali in fotografija mi je omogočila, da ujamem svet okoli sebe. Laufarija je nekaj, pri čemer sodelujem s srcem, in prav to me žene naprej.« Naj še omenimo, da je razstava, ki bo na ogled še vse do 17. februarja, rezultat večletnega dela, zanj pa je izbral 32 fotografij. ✕

V Cerknjo se je vrnila tudi maska ta starega

Maska oziroma larfa ta starega se iz Slovenskega etnografskega muzeja po 70 letih ponovno vrača v Cerknjo. Spada med najstarejša ohranjena nalčja cerkljanske laufarije v zbirki SEM. Nastala je po naročilu cerkljanskega rojaka Petra Breliha (1882–1962), enega glavnih pobudnikov obnove laufarije leta 1956. Po priključitvi Primorske Italiji je optiral za Jugoslavijo in se z družino preselil v Ljubljano. V tride-

setih letih 20. stoletja je domnevno naročil izdelavo treh larf (ta star, pust in ta terjast) pri cerkljanskem podobarju in fotografu Francu Peternelju (1883–1951) ter jih celo vnaprej plačal, vendar naročilo ni bilo izvedeno. Larfe je nato izdelal rezbar Avguštin Hadalin (1876–1949), ki je takrat živel na Brcah, najrevnejšem predelu Cerknega. Cena treh larf je znašala 90 lir, kar je ustrezalo vrednosti dveh telet.

Cerkljanski laufarji ☛ Tine Venko